

MÉS CIÈNCIA I MILLOR

Jorge Velasco*

Una mirada a l'estat actual del món no autoritza un desbordant optimisme. Les desigualtats materials entre països, i fins i tot dins d'un mateix país, són enormes (1.600 milions de persones viuen amb menys d'un dòlar el dia). La preocupació augmenta quan observem la tendència dels darrers vint anys, en què aquestes diferències no han parat de créixer. Els conflictes bèl·lics proliferen pertot arreu i el segle XX s'acomiada sense tenir res a envejar als precedents en aquest aspecte. Si hi afegim l'aparició de seriosos problemes ambientals, la radiografia actual de la Terra, la nostra llar, dista molt de ser falaguera.

Aquesta situació tan inquietant és conseqüència, segons nombrosos cercles, del model de societat industrial i tecnològic avançat, amb una estructura de producció capitalista (preocupada pels beneficis a la curta), que produeix accions sobre el nostre medi ambient que amenacen de fer-se irreversibles, incloent-hi la mateixa supervivència de l'*Homo sapiens*. Al binomi ciència-tecnologia li correspon, en aquesta descripció catastrofista, el poc agradable paper de ser el dolent de la pel·lícula, vistes les immenses capacitats destructives que ha posat en joc. Els qui, tot i compartir bona part d'aquesta descripció o diagnòstic, no acceptem el veredict de culpabilitat perquè creiem en el valor de la ciència, en la seua doble vessant de meravellós instrument de coneixement i de mitjà per contribuir a una vida millor, hem de procurar una resposta. Que faré en dos temps.

En el primer, desfent un equívoc propalat pels endevinaires mil·lenaristes amb una afirmació rotunda: l'única solució per tallar els problemes no passa, encara que sone paradoxal, per fer menys ciència, sinó que cal fer més ciència. Convé posar de manifest que ella ha estat la que ens ha mostrat la gravetat de la situació, la que ens ha alertat, per exemple, de l'augment del nivell de CO₂ en la nostra atmosfera, origen de l'efecte hivernacle. Una altra mostra: el nostre coneixement dels asteroides, cometes i meteorits que circunden la Terra és cada vegada més precís. Molts hem assistit al fascinant

espectacle del cometa Shoemaker-Levy-9 estavellant-se contra Júpiter el 1994. Si el blanc haguera estat la Terra, la gegantina petardada còsmica ens hauria fet molta menys gràcia. Potser no estariem ací comentant-ho. Per tant, ara, gràcies a la ciència, sabem alguna cosa nova, que afecta la mateixa possibilitat de l'existència del nostre futur. I això independentment de les nostres opinions o prejudicis ideològics, culturals, religiosos, sexuals o de qualsevol altra mena. La idea d'una xarxa de vigilància externa (satèl·lits, telescopis en òrbita) que evite aquestes catàstrofes es va obrint camí. Si som capaços de tenir una visió a llarg termini i solidària, del destí humà, hem de llegar als nostres descendents un ambiciós programa de prevenció i la possible solució d'aquesta mena de successos. Matar el missatger –la ciència– no resoldrà el problema. No és que el món s'haja tornat, de sobte, un lloc més insegur. Això és, naturalment, un miratge, perquè vivíem en una situació de falsa seguretat causada no per un excés, sinó per un defecte de ciència...

En el segon, afirmar que no solament necessitem més ciència, sinó que cal fer millor ciència. Encara que els possibles descobriments científics i les seues eventuales aplicacions són imprevisibles, la direcció que prenguen es pot orientar i cal que s'oriente socialment. Les línies prioritàries de desenvolupament científic, en una societat democràtica, estan obertes a debat perquè són un problema que afecta tots els ciutadans. Quines desigualtats socials són moralment acceptables? Haurem de continuar invertint, per posar el cas d'Espanya, més del 50% del pressupost de R+D en investigació amb fins militars? Quin món desitgem per a nosaltres i per als nostres fills? Aquell en què anem evolucionant fins assolir una convivència pacífica entre gent de distintes conviccions que accepten i respecten les seues diferències, o un altre en què cada grup social que es considera diferent i millor s'arma fins les dents per defensar els seus privilegis i destruir els seus inventats oponents?

**«QUINES DESIGUALTATS
SOCIALS SÓN MORALMENT
ACCEPTABLES?
HAUREM DE CONTINUAR
INVERTINT MÉS DEL 50% DEL
PRESSUPOST DE R+D EN
INVESTIGACIÓ AMB FINS
MILITARS? QUIN MÓN DESITGEM
PER A NOSALTRES I PER ALS
NOSTRES FILLS?»**

*Director de l'Institut de Física Corpuscular de la Universitat de València